

A Szeniorok Tanácsa évnyitó rendezvénye

Dr. S. Nagy László visszatekintése

*„...Csodáld a természet végtelenségét,
iparkodj összhangban élni jellemeddel
és a természet erőivel...”
(Márai S.).*

A szeniorok rendezvénysorozatának nagyon kedves és üde színfoltja volt a 2013. évi nyitó előadás. Azok a megfigyelések, amelyek a madárvonulás titkainak feltárására irányultak, évszázados múltra tekinthetnek vissza, hallottuk *Dr. S. Nagy László* elnök bevezető mondataiban. Bár már sok ismeretünk van ezen a területen, a még ismeretlen okok nagyon összetettek, különösen akkor, ha globálisan nézzük őket. Jelen világunkban nagyon oda kell figyelniük vonuló madaraink megváltozott viselkedésére. Egészen biztos ugyanis, hogy ezeket a nagy környezeti változások idézik elő.

A bevezetőt követően *Sándor Anna Sarolta* vadgazdamérnök „A globális környezetváltozás indikátorai” címmel tartott igen érdekes és színes beszámolót a madárvonulásról és egy grúzai madárszámláló monitoring során szerzett tapasztalatairól. Először a madárvonulással összefüggő alapismeretekről hallhattunk: milyen okokra vezethető vissza a madárvonulás és milyen nagy madárvonulási mintázatokat ismerünk a különböző földrészekben.

A világ madárfajainak mintegy fele vonuló. A madarakat vonulási szokásaik alapján lehet ugyan nagyobb csoportokba sorolni, de a vonulás lezajlása sok tekintetben fajonként eltérő, szinte egyedi. A vonulás megkezdésének időzítése, az arra való felkészülés,

valamint a repülés időtartama és a választott útvonal egyaránt nagyon változatos. Vannak kizárólag nappal és kizárólag éjszaka vonulók, és vannak olyan madárfajok is, amelyek megszakítás nélkül nagy távolságokat tesznek meg több napon át. Nagyon eltérő a vonuló madárfajok repülési technikája, repülési magassága is – ezt leginkább a madarak testalkata és mérete befolyásolja. A vonulási útvonalak szerint szintén nagy eltéréseket tapasztalhattunk. A többség a kontinensek felett, partvonalak mentén repül, de vannak fajok, amelyek a nyílt vízfelületektől sem riadnak vissza, átrepülik a tengereket, óceánokat.

Nem lehetett nem szólni azokról az emberi tevékenységekről, amelyek a vonuló madarakat szándékukban akadályozzák, sőt, minden évben több száz-ezer egyed esetében végérvényesen megghiúsítják. A globalizáció legkülönfélébb negatív hatásai mellett nem szabad elhallgatnunk a vadászattal, csapdázással okozott fenyegetettséget sem.

Számos eurázsiai vonuló madárfaj telelőhelye Afrikában található, ahova a Fekete-tenger keleti partján húzódó vonulási útvonalon át jutnak el. A vonuló madarak a legjobban olyan helyeken figyelhetők meg, ahol különféle földrajzi és időjárási okokból kis helyen koncentrálnak; ilyen például a grúz tenger-

parti város, Batumi. Anna ennek a grúzai monitoringnak a részese volt.

A madárszámlálás a madárvonulás kutatásának egyik igen fáradságos, ugyanakkor látványos eredményeket adó ága. Elhivatott önkéntesek minden évben augusztus 15. és október 15. között éjjel-nappal figyelik, számlálják a vonuló madarakat. Egy megfigyelőállomáson több számláló dolgozik egyszerre, szigorú protokoll szerint. A számlálók kelet és nyugat felé, valamint néha hanyatt fekvve, az égnék irányított távcsövekkel, egyesével számlálják az áthaladó madarakat fajonként, sőt, egyes esetekben korosztályonként és ivaronként elkülönítve. Vannak a megfigyelés különleges célpontjait képező kiemelt fajok, például a darázsölyv vagy a békászó sas, amelyek Magyarországon is fészkelő, fokozottan védett madarak.

Az előadás végén hallottunk arról az ismeretterjesztő tevékenységről is, amit a madárvonulás kutatói főleg az ifjúság köreiből végeznek, hogy a vonuló madarakat a jövőben minél kevesebb veszély fenyegetse. A nagy sikerű előadást követően több hozzászóló, köztük *Dr. Szász Tibor, Dr. Halasi Gyula, Tollner György, Schmotzer András, Dr. Erdős László, Köveskúti György* kapott választ a feltett kérdésekre.

Az előadást követő szünet után *Dr. S. Nagy László* elnök köszöntötte azokat a szenior társakat, akik 2012-ben ünnepelték születésük kerek évfordulóját és a decemberi ülésünkön nem tudtak részt venni. Emléklapot adott át *Dr. Jereb Ottónak*, aki a 90. életévét, *Czebei Sándornak*, aki a 80. életévét töltötte be az elmúlt évben. Gratulálunk szenior társainknak és kívánunk nekik boldog, egészségben eltöltendő éveket.

A meghívóban meghirdetett második napirendre térve az elnök összefoglalta a 2012. évi rendezvényeinkből leszűrhető tanulságokat, majd visszatekintett az elmúlt évtizedre. Tíz év alatt 60 rendezvényt tartott a Szeniorok Tanácsa, melyből 38 előadás volt; 22 pedig kihelyezett ülés, tapasztalatcsere. A tanulmányutak célpontjai a következők voltak: Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron; ERTI, Mátrafüred, Püspökkladány, Gödöllő; Selmechánya – Zólyom; Bükki Nemzeti Park, Zemplén, Ipolytarnóc; Kapusi-erdő Tibolddaróc; és 14

erdészeti részvénytársaság. Könnyebb felsorolni azokat a részvénytársaságokat, ahol nem voltunk: Bakonyerdő, Kiskunság, Nyírerőd, Pilisi Parkerdő, Szombathely és a három HM. Zrt.

A Szeniorok Tanácsának működésére utaló, „honnan? hogyan tovább?” kérdésekre választ keresendő, az elnök előbb felelevenítette a 2003-ban megfogalmazott célkitűzéseket. Azt követően pedig megfogalmazta azokat a kérdéseket, melyek mentén, a hozzászólásokat figyelembe véve kialakítható a közös vélemény.

A hozzászólók – *Dr. Szász Tibor, Halász Gábor, Schmotzer András, Dr. Király Pál, Dr. Erdős László, Köveskúti György, Dr. Halasy Gyula, Czebei Sándor, Tollner György, Zschar Miklós* – felidéztek a

korábbi tevékenységeinket, megfogalmazták a leszűrhető következtetéseket, kifejtették véleményüket a szakmánkban ma tapasztalható helyzetről és útkeresési szándékkal javaslatokat is tettek. Az utóbbiak között hangzott el az is, hogy ezzel a problé-

mával ne egy ülésünkön, hanem ebben az évben – ha lehet – minden alkalommal foglalkozzunk. Hagyjunk időt valamennyi tagtársunknak a véleménye kifejtésére, gyűjtsük össze ezeket, ismerjük meg más területeken működő hasonló szerveződések, és az év végén próbáljuk megfogalmazni vállalható feladatainkat, s a célravezető irányt.

Dr. S Nagy László elnök összefoglalójában azt kérte, hogy tegyük a dolgunkat az elhatározott témákban és keressük a megfelelő alkalmat az érdekek érvényesítésére. A szakmai anomáliák feltárását nagyon fontosnak tartja.

Halász Gábor

Rovatunkban az Erdészeti Lapok egykori nemes hagyományát követve kívánunk teret adni az érdemi szakmai kérdések feletti kölcsönös disputának, kulturált, egymás véleményét tisztelő, érvekkel, tényekkel vitázó írásokat adva közre, melyektől – kinek-kinek habitusa szerint – akár a hevesebb hangnem sem áll távol. A Lapok szerkesztősége örömmel várja a rovatba szánt írásokat, reagálásokat. Véleményezzünk, érveljünk, disputázzunk!

„Érdekbíróság”?

Eddig úgy gondoltuk, hogy mindenki saját maga tudja a legjobban, hogy mi az érdeke, azt elsősorban az érintettektől érdemes megkérdezni. Ha pedig ők nem akarnak nyilatkozni, a viselkedésükből, cselekedeteikből tudunk rá következtetni. Ám legutóbb egy bírósági ítélet indokolásából megtudhattuk, hogy ez nem így van. A bíróság tudja (mint Oszkár), és ki is mondja, mi az érdeke a földtulajdonosnak és mi a vadászatra jogosult vadászberlőnek. Egy nyolc éve kezdődött kártérítési per ítéletének indokolása ekképpen fogalmazott: „...a kármegelőzés mindkét fél közös érdeke, ennek költségeit fele-fele arányban kell viselniük.” Természetesen a vadállomány okozta kártétel volt a per tárgya. E „salamoni” ítéletnek érdemes kissé mögéje néznünk.

Kérem, a vadászatra jogosultnak vitathatatlanul az az érdeke, hogy a vaddisznaja minél nagyobbra nőjön, a szarvasbikája minél nagyobb agancsot növezzsen. Ennek érdekében tehát minél jobb étvággyal lakmározzék a földtulajdonos erdején-mezején. A földtulajdonosnak pedig az az érdeke, hogy megkapja a termelvényei értékét. Sőt, nem csak érdeke, de jogos követelése is. Neki aztán édes mindegy, hogy a vadászatra jogosult téríti meg a vad által elfogyasztott, elpredált terményeit, vagy maga takarítja be és értékesíti azt a piacon. (Kéretik figyelni,

nem kártérítésről, hanem megtérítésről lenne szó!) Ez esetben a vadászati jogot bérbeadó földtulajdonos és a bérelő vadász között egyszerűen gazdasági jogviszony keletkeznék, „kárrol”, pláne kártérítésről szó se esnék. Kára csak akkor keletkezik valamelyik félnek, ha a másik nem tartja be a szerződésben foglaltakat. Például, ha a föld művelője nem jut az őt megillető pénzéhez.

A szerződő felek kétféleképpen is megegyezhetnek a térítés módjáról. Belekalkulálhatják a bérleti díjba, vagy esetenkénti felmérést készítenek, és úgy számolnak el egymással. Megállapodhatnak egy szakértő személyében is, akiben megbíznak, és vitás esetben elfogadják a véleményét. Ám azért a sok feltehetőes mód, mert mindez nem így van: ez csak egy normális országban, normális szabályozás esetén lehetne így.

A törvényalkotók és a hatóságok gondoskodtak róla, hogy a bérleti díj a reálisnak legfeljebb mintegy húsz százaléka lehessen. (1996. évi LV. törv. 17.§. 2., Mezőgazdasági Értesítő 1997. február.) Hazánk minden szerencsés és szerencsétlen fia kitétt a piacgazdaság - olykor valóban kegyetlen - hatásainak, egyedül a vadászberlők fölött van ilyen „védőernyő”. A bíróságnak az is elkerülte a figyelmét, hogy a vad létszámának a szabályozása a vadászatra jogosult kezében van. A földtulajdonos legfeljebb - tehe-

tetlenségében - a vadorzót hívhatná segítségül. Az idézett szabályozás következménye, hogy egyáltalán felmerül a kár fogalma, és a földtulajdonos kénytelen kártérítésért folyamodni. A jelek szerint nyolc év átfutási idővel, a település jegyzőjétől a Legfelsőbb Bíróságig, ügyvédek, szakértők és ellenszakértők közreműködésével. „Érdeke” lehet-e ez bárkinek is!

A bíróságoknak volt mit tanulmányozniuk a vadászati törvényben, mert az bőven foglalkozik a károkkal. Megpróbálok most ezt röviden felidézni: „A vadászatra jogosult köteles megtéríteni a kár öt százalékát meghaladó részét. ...a föld tulajdonosának hozzájárulásával vadkár elhárító berendezéseket állíthat fel... A föld használója köteles a vadkár elhárításában...közreműködni... A föld használóját e kötelezettségével összefüggésben a rendes gazdálkodás körét meghaladó közreműködéséért ellenszolgáltatás illeti meg.”

A (való-)világnak számtalan megoldatlan rejtélye gyarapodott most ezzel: hogyan következtette ki a bíróság a fele-fele arányú kármegosztást. Hasra ütéssel, „zsebreütéssel” netán? („Jobb felől üt, nekem füttyöl, bal felől üt, s nekem füttyöl!”) De hogy mindez a földtulajdonosnak érdeke lenne, azt szabadjon határozottan kétségbe vonnom!

Reményfi László